

VIINIPUU JA SEN OKSAT
Jh 15: 1-10
(Kolminaisuuden päivä, II vk.)
Tampere
(15.06.2014)

Minä olen totinen viinipuu, ja minun Isäni on viinitarhuri. Jokaisen oksan minussa, joka ei kannata hedelmää, hän karsii pois; ja jokaisen, joka kantaa hedelmää, hän puhdistaa, että se kantaisi runsaamman hedelmän. Te olette jo puhtaat sen sanan tähden, jonka minä olen teille puhunut. Pysykää minussa, niin minä pysyn teissä. Niin kuin oksa ei voi kantaa hedelmää itsestään, ellei se pysy viinipuussa, niin ette tekään, ellette pysy minussa.

Minä olen viinipuu, te olette oksat. Joka pysyy minussa ja jossa minä pysyn, se kantaa paljon hedelmää; sillä ilman minua te ette voi mitään tehdä. Jos joku ei pysy minussa, niin hänet heitetään pois niin kuin oksa, ja hän kuivettuu; ja ne kootaan yhteen ja heitetään tuleen, ja ne palavat.

Jos te pysytte minussa ja minun sanani pysyvät teissä, niin anokaa, mitä ikinä tahdotte, ja te saatte sen. Siinä minun Isäni kirkastetaan, että te kannatte paljon hedelmää ja tullette minun opetuslapsikseni. Niin kuin Isä on minua rakastanut, niin minäkin olen rakastanut teitä; pysykää minun rakkaudessaani. Jos te pidätte minun käskyni, niin te pysytte minun rakkaudessaani, niin kuin minä olen pitänyt Isäni käskyt ja pysyn hänen rakkaudessaan. (Jh 15:1-10.)

JOHDANTO

- a. Tänäpä on Jumalan kolmiykeyden päiä ja evankeliumitekstinämme on Jeesuksen kertoma viinipuuvertaus. Pinnallisen tekstimme lukemisen jälkeen tuntuu siltä, että tekstimme ei puhu mitään Jumalan kolmiykeydestä. Tarkempi tekstin tarkastelu osoittaa, että koko viinipuuvertaus on kolminaisuuden läpitunkema. Siinä puhutaan Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen työstä.
- b. Saarnan alussa otan esille ihmisten asenteen Jumalan kolminaisuuteen. Sen jälkeen käsittelen itse viinipuuvertausta eli tekstiämme.

1. OPPI JUMALAN PYHÄSTÄ KOLMIYKEYDESTÄ

- 1.1. Monet uskovat vieroksuvat dogmeja eli oppeja. He ajattelevat, että dogmi on pakkopaita, jonka kirkko vaatii sokeasti omaksumaan, valmis oppilauselma, joka ei jätä tilaa henkilökohtaiselle etsinnälle ja vakaumuksen muodostamiselle. Tällainen ajattelu on virheellinen. Dogmi ei ole pakkojärjestelmän ilmaus, vaan se on tarkoitettu avuksi ajattelevalle ihmiselle, jotta hän voisi ymmärtää pelastustapahtuman sisällön ja käsitteellisesti ilmaista uskonsa.

- 1.2. Kristillinen usko ei ole mitä tahansa epämääräistä uskonnollisuutta eikä ihmisen itsensä kehitlemää elämäkatsomusta, vaan se on osallisuutta siitä Jumalan pelastusteosta, joka raamatullisen ilmoituksen mukaan on alkanut luomisesta, saanut ratkaisunsa Kristuksen työssä ja toteutuu Pyhän Hengen vaikutuksesta Kristuksen kirkossa päätyäkseen uuden taivaan ja uuden maan luomisessa. Missä oppia ja dogmia väheksytään, siellä joudutaan alttiiksi mielivaltaisille tulkinnoille ja luisutaan raamatullisesta uskosta ihmisen omiin kuvitelmiin.
- 1.3. Tämä on syytä pitää mielessä, kun ajattelemme kolminaisuudenpäivän aihetta. Siinä tulee esille itse Pyhän Jumalan olemus. Kysymyksessä ei ole pyrkimys älyperäisesti selittää jumaluuden salaisuus eli – Lutherin sanoja käyttäksämme – yritys ”kiivetä Jumalan majesteettiin”. Tämä käy ilmi jo kolminaisuudenpäivän sijainnista kirkkovuodessa: Seurakunta on viettänyt joulun, pääsiäisajan ja helluntain juhlat. Se on näissä juhlissa paneutunut Jumalan pelastustyön historiallisiin tapahtumiin ja selvittänyt itselleen, mitä Jumala on tehnyt ihmiskunnan hyväksi. Sen jälkeen Kolminaisuudenpäivä kokoaa yhteen sen, mitä Raamattu Jumalan suorittamasta pelastusteosta opettaa.
- 1.4. Jos jo yleensä olemassaolomme on kokonaan riippuvainen Jumalasta, niin aivan erityisesti se koskee pelastustamme. Tässäkin asiassa meillä on synnynnäinen halu omavaraisuuteen ja itseriittävyYTEEN. Pitäisi olla itsellä jotakin, minkä varassa seisoa Jumalan edessä. Pitäisi voida esittää Jumalalle joitakin suorituksia, joihin voisi vedota armon saamiseksi. Jos ei ole hyviä tekoja, hurskautta ja elämyksiä, niin edes katumusta ja nöyryyttä. Suurenmoisiin saavutuksiin jotkut ovat kristikunnassa näiden avulla päässeetkin – mutta yhteen eivät: taivaan ovia ei niillä ole avattu. Siihen riittää vain Kristus.

2. VIINIPUU

Vertaus viinipuusta on tavattoman kaunis, mutta samalla niin syvällinen, että yhdessä saarnassa sen voi selittää vain rajoitetusti. ”Minä olen viinipuu” on yksi Jeesuksen seitsemästä suuresta ”minä olen” -lausumasta (Minä olen elämän leipä, 6:35; maailman valkeus, 8:12; ovi, 10:7, 9; hyvä paimen, 10:11, 14; ylösnousemus ja elämä, 11:25; tie, totuus ja elämä, 14:6 ja viinipuu, 15:1). Kaikki nämä Jeesuksen seitsemän ”minä olen” (*ego eimi*) -lausumaa löytyvät Johanneksen evankeliumista.

On syytä muistaa, että Jeesus puhui viinipuuvertauksen viimeisellä aterialla kiirastorstai-iltana, ilmeisesti heti ehtoollisen asettamisen jälkeen. Kyseisenä yönä pöydässä oli mm. ateriaksi valmistettu pääsisäislammas, leipää ja viinipuun antia eli viiniä.

Ennen Jeesuksen oikeudenkäyntiä ja ristiinnaulitsemista tämä oli viimeinen mahdollisuus, joka Jeesuksella oli varoittaakseen opetuslapsiaan, ettei heistä tulisi Juudaksen kaltaisia, vaan he pysyisivät Kristuksen yhteydessä.

Tekstimme jakaantuu kolmeen osaan: 1) Viinipuun olemus, 2) hedelmän kantaminen ja 3) viinipuussa pysyminen.

1.1. Viinipuun olemus (15:1-4)

1. "Minä olen totinen viinipuu, ja minun Isäni on viinitarhuri. 2. Jokaisen oksan minussa, joka ei kannata hedelmää, hän karsii pois; ja jokaisen, joka kantaa hedelmää, hän puhdistaa, että se kantaisi runsaamman hedelmän. 3. Te olette jo puhtaat sen sanan tähden, jonka minä olen teille puhunut. 4. Pysykää minussa, niin minä pysyn teissä. Niin kuin oksa ei voi kantaa hedelmää itsestään, ellei se pysy viinipuussa, niin ette tekään, elleite pysy minussa.

Sana ”viinipuu” on alkukielessä määrättyssä muodossa (j. 1) ja tarkoittaa sellaista viinipuuta, joka erottuu kaikista muista viinipuista, on niiden yläpuolelle, toisin sanoen vertauksen viinipuu on Kristus, kuten vertauksen alussa suoraan sanotaankin.

Israel oli VT:ssa Herran viinipuu (Js 5:1-5; Jr 2:21; Ps 80:9, 15s). Tässäkin viinipuun oksat kuvaavat Jumalan kansaa: sekä uskovia juutalaisia että uskovia ei-juutalaisia. Viinipuun runko on Kristus itse. Roomalaiskirjeen luvuissa 9–11 Paavali selvittää valitun kansan eli Israelin ja pakanakansojen suhdetta ja tilannetta sen jälkeen, kun Israel hylkäsi Jeesuksen Messiaana, ja vain muutamat kansasta uskoivat Jeesukseen. ”Heidän lankeemuksensa on avannut pelastuksen muille kansoille.” Jumalan valinta kuitenkin pysyy, ja vielä on koittava uusi etsikon aika Israelillekin.

Viinipuussa on kahdenlaisia oksia (j. 2), sellaisia, jotka eivät kannata (*ferein*) hedelmää, ja sellaisia, jotka kantavat (*ferein*) hedelmää. Jos viinipuu jää hoidotta, puu villiintyy ja hedelmät vähenevät. Sen tähden viinipuuta on hoidettava. Hoitamisen yhteydessä jakeessa 2 on vaikuttava sanaleikki (*airein* > < *kathairein* = leikata/karsia pois – puhdistaa).

Kun Jeesus viimeisellä aterialla puhui viinipuuvertauksen opetuslapsilleen, villien oksien karsintaa oli jo tapahtunut (j. 3). Juudas oli poistunut joukosta, niin kuin näemme Jh 13:10, 21-30:stä. Jäljelle jääneet olivat hänen sanansa (*logos*) voimasta puhdistettuja, vanhurskaita. Heidänkin vähittäinen puhdistamisensa eli pyhitys tulisi jatkumaan. Tässä yhteydessä Jeesuksen käyttämä sana *logos* tarkoittaa koko kristinuskon sanomaa, jopa itse Kristusta (Jh 1).

Viinipuuvertauksen keskeisin verbi *menein*, ”asua”, ”pysyä” (j. 4), esiintyy tekstissämme peräti kymmenen kertaa. Jh 8. luvussa Jeesus sanoo, että hänessä pysyminen on pysymistä hänen sanassaan (8:31-32). Jos me pysymme hänen sanassaan, hänen sanansa pysyy meissä ja vaikuttaa jumalallisella voimallaan meihin synnyttäen meissä elämää (12:48; 15:7; 17:8), sillä oksat ovat täysin sen ravinteen varassa, jota rungosta niihin virtaa.

1.2. Hedelmän kantaminen (15:5-6)

5. *Minä olen viinipuu, te olette oksat. Joka pysyy minussa ja jossa minä pysyn, se kantaa paljon hedelmää; sillä ilman minua te ette voi mitään tehdä.* 6. *Jos joku ei pysy minussa, niin hänet heitetään pois niin kuin oksa, ja hän kuivettuu; ja ne kootaan yhteen ja heitetään tuleen, ja ne palavat.*

Jeesus-viinipuun yhteyteen päästään syntymällä uudesti ylhäältä (Jh 3:3, 5). Kukaan ei voi kantaa hedelmää, ellei hän pysy Jeesuksessa, Viinipuussa (j.5). Tästä säännöstä ei ole poikkeuksia.

Tässä jakeessa (j. 5) on jälleen jo edellä mainittu ”pysyä” (*menein*) -verbi. Jeesuksen sana: ”ilman minua te ette voi mitään tehdä” on alkukielessä erittäin korostettu, siinä on 2-kertainen kielto: *ou – ouden*, ”ette – ette mitään”. Toisin sanoen, ne, jotka eivät ole kiinni Jeesuksessa, eivät kanna hedelmää, eivät lainkaan, korkeintaan aidon hedelmän jäljitelmiä.

Itse asiassa tämä 2-kertainen kielteinen ilmaus on syvää evankeliumia. Jeesus tuntee opetuslastensa, sekä silloisten että nykyisten, heikkouden. Silloisten opetuslasten heikkous tuli ilmi hetkenpästä sekä Getsemanessa että ristin juurella. Siksi Jeesus nostaa opetuslastensa katseen yli ja ohi heidän omien mahdollisuuksiensa. Oksa viinipuussa voi kyllä tuulten ja tyrskyjen tuivertaessa heilua paljonkin, mutta runkoon kiinnitettynä se kestää. Oksat eivät itse voi saada aikaan hedelmää, vaan ne vain kantavat (*ferein*) sitä.

Niiden oksien tuomio, jotka eivät pysy (*menein*) viinipuussa eli Kristuksessa, ilmaistaan niin selkeästi, ettei kenelläkään voi jäädä epäselväksi, mistä on kysymys (j. 6). Ensiksi, se ilmaistaan 5-kertaisella termistöllä: heitetään pois, kuivettuu, heitetään tuleen ja ne palavat. Toiseksi, sana tuli (kreik. *to pyr*) on määrätysssä muodossa. Se tarkoittaa niin ollen lopullista tuomiota eli kadotusta.

1.3. Viinipuussa pysyminen (15:7-10)

7. *Jos te pysytte minussa ja minun sanani pysyvät teissä, niin anokaa, mitä ikinä tahdotte, ja te saatte sen.* 8. *Siinä minun Isäni kirkastetaan, että te kannatte paljon hedelmää ja tulette minun opetuslapsikseni.* 9. *Niin kuin Isä on minua rakastanut, niin minäkin olen rakastanut teitä; pysykää minun rakkaudessaani.* 10. *Jos te pidätte minun käskyni, niin te pysytte minun rakkaudessaani, niin kuin minä olen pitänyt Isäni käskyt ja pysyn hänen rakkaudessaan.*

Ensiksi, kun jakeessa 3 käytetty *logos*, ”sana” esiintyy UT:ssa 330 kertaa ja tarkoittaa koko kristinuskon sanomaa, jopa Kristusta, tässä ”sanan” vastineena on *rheema*, joka tavallisesti tarkoittaa Raamatun erillisiä sanoja, lausumia (j. 7). Sana *rheema* esiintyy UT:ssa 67 kertaa, toisin sanoen sekin sana on UT:ssa melko yleinen. Muuten, monikkomuotoisesta sanasta *rheemata* on tullut suomen kieleen sana Raamattu.

Toiseksi, kuten jo jakeiden 2 ja 5 yhteydessä totesimme, verbi *ferein*, ”kantaa” ilmaisee oksien tehtävän. Ne eivät itse saa aikaan mitään, vaan kaikki elämä ja voima tulee rungosta

ja juurista. Siksi kristityn teot kirkastavat kolmiyhteistä Jumalaa, eivät häntä itseään (j. 8). Kysymys on Hengen hedelmistä, ei ihmisen aikaan saannoksista (Gl 5:22).

Kolmanneksi, 8. jakeen loppuosan suomennos KR-38:ssa on epäselvä, sillä hedelmää kantamalla me emme tule Jeesuksen opetuslapsiksi, vaikka kyseinen käännös voidaan niin ymmärtää. KR- 92 kääntää oikein, toisin sanoen hedelmän kantaminen *osoittaa*, että kysymyksessä on Jeesuksen opetuslapsi. Matteuksessa Jeesus sanoo saman näin: ”hedelmästä puu tunnetaan” (Mt 12:33b).

Tekstimme viimeistä edellisessä jakeessa (j. 9) ilmaistaan eräänlainen rakkauden ketjureaktio: rakkaus lähtee Isästä Poikaan ja Pojasta hänen opetuslapsiinsa. Todettakoon, että Isä puhui Poikansa rakastamisesta Jeesuksen kasteen yhteydessä sanomalla: ”Tämä on minun rakas Poikani, johon minä olen mielistynyt” (Mt 3:17) ja myös kirkastusvuorella: ”Tämä on minun rakas Poikani, johon minä olen mielistynyt; kuulkaa häntä” (Mt 17:5). Edellinen Isän rakkauden vakuutus tapahtui Jeesuksen julkisen toiminnan alussa ja toinen Jeesuksen julkisen toiminnan lopussa, juuri ennen hänen viimeistä matkaansa Jerusalemiin ja Golgatalle.

Tekstimme viimeinen jae (j. 10) on eräänlainen yhteenveto koko viinipuuvvertauksesta: Me olemme oksia, joiden mahdollisuus pysyä elossa ja tuottaa hedelmä riippuu siitä, pysymmekö yhteydessä runkoon eli Jeesukseen.

Jos viinipuun jättää hoidotta, se villiintyy ja lakkaa tuottamasta hedelmää. Viinipuuta pitää hoitaa niin, että siitä vuosittain poistetaan hedelmää tuottamattomat oksat, jotka vain kuluttavat viinipuun ravinteita. Tekstin pysäyttävä viesti on, että ellemme tuota hedelmää, meidät karsitaan pois kuin villit oksat viinipuusta. Jotta pysyisimme viinipuussa ja kantaisimme hedelmää, oksat tarvitsevat paljon Suuren Viinitarhurin isällistä huolenpitoa ja puhdistavaa työtä. – Kiitos Taivaallinen Isä siitä, että sinä hoidat ja puhdistat meitä!

PÄÄTÖS

Yritys itse tuottaa hedelmää johtuu meissä elävästä harhasta ja on legalismia, lainalaisuutta. Jeesus viinipuun hedelmät ovat Hengen hedelmiä. Kristityn ensisijainen kilvoituksen kohde on Kristuksen yhteydessä pysyminen, eivät Hengen hedelmät, sillä niiden tuottamiseen pystyy vain Jumalan Henki meissä, emme me itse.

Paavali sanoo Hengen hedelmistä näin: ”*Hengen hedelmä on rakkaus, ilo, rauha, pitkämielisyys, ystävällisyys, hyvyys, uskollisuus, sävyisyys, itsensähillitseminen*” (Gl. 5:22). Näitä ominaisuuksia ei ole olemassa eikä saatavissa irtotuotteina lainkaan: rakkautta rakaudettomalle, iloa surullisille jne. Ei, sillä ne ovat Kolmiyhteisen Jumalan omia ominaisuuksia. Tämä merkitsee sitä, että jos me pyydämme itsellemme kyseisiä tai joitakin muita Hengen hedelmiä, Jumala antaa niitä meille siten, että Pyhä Henki tuottaa niitä meissä.

Aamen.